

Škodljivi pojavi v organizaciji trgovine

Poročila iz vseh krajev države kažejo, da izvajajo v mnogih krajih na iniciativo nekaterih trgovskih zbornic nekakšno splošno reorganizacijo v trgovini. Mnogi so namreč tolačili delj sprememb in dopolnil uredbe o trgovski dejavnosti tako, da je treba izvršiti splošno reorganizacijo trgovine, ker s to novo uredbo baje opuščamo »napačna« navedena stare uredbe, s tem, da — na nesrečo — uvajamo tudi potrošniške svete. Toda spremembe in dopolnila imajo, za razliko od prejšnje uredbe ta smoter, da omogočijo obstoj prodajalnic znatraj podjetij in bolj elastičen odnos med podjetjem in prodajalnimi, ki ne morajo imeti vedno toda lahko imajo status samostojne poslovalnice. Drugi in sicer glavni smisel sprememb pa je uvedba potrošniških svetov. Toda nekaj drugega so nameni uredbe, nekaj drugega pa je spet volja nekoga v zbornicah in ljudskih

odborih, ki jo podpira splošna psihoza proti trgovini. Poglejmo, kakšni so ti pojavi.

Zagrebski »Informator« sporoča 29. oktobra iz Prištine, da bodo v Kosovsko-metohijski oblasti na predlog trgovske zbornice reorganizirali trgovino tako, da bo podjetje imelo najmanj deset prodajalnic, a vsak okraj bo imel po eno podjetje na debelo, ker se samo tako lahko »omogoči družbena kontrola«. Dopisnik iz Zrenjanina zahteva v »Naši skupnosti« od 25. oktobra, ko govori o potrošniških svetih, naj se le-ti izvolijo prej, preden se opravi »reorganizacija« po načelih: ena vaška občina — eno podjetje, v mestu pa eno podjetje z nekoliko strokami. Iz lozniškega okraja nam tudi sporočajo, da tam pripravljajo »reorganizacijo« in nameravajo ustanoviti celo eno samo podjetje za bivši okraj, ker nobena poslovalnica ne more izpolniti pogojev samostojnosti, ki

jih predpisuje navodilo zveznega državnega sekretarja za narodno gospodarstvo (t. j. nima štirih neobhodnih samostojnih delovnih mest: poslovodje, blagajnika, knjigovodje, prodajalca). Podobni pojavi so tudi v drugih okrajih države.

Uredba ni take »reorganizacije« niti priporočila, niti so te v njenem duhu. Tudi ni v njenem duhu omenjeno navodilo državnega sekretarja, ker predpisuje za vrsto naših krajev pretiške pogoje za obstoj samostojnih poslovalnic in bi ga bilo treba zato spremeniti.

V našem gospodarskem sistemu imamo tržišče za važen činitelj, ki vpliva na razvoj proizvodnje in prometa. Zato vsebujejo vsi naši predpisi vrsto ostrih odredb proti monopolizmu. Če bi pri nas, v pogojih blagovne proizvodnje, tržišče prenehalo delovati, bi se nujno razvil monopolizem, cene bi navijali, trgovsko pa tudi proizvajalno osebje bi bilo destimulirano.

To bi privedlo do zoževanja obsega in asortimenta blaga na tržišču, kar bi mnogo bolj zadelo naše gospodarstvo, kakor pa pomanjkanje družbene kontrole zaradi česar baje teče ta »reorganizacija«. Zato ima ta dirka okrog »reorganizacije« trgovine izrazito birokratske tendence. To vidimo tudi iz »reorganizacije« v Zrenjaninu. Z organiziranjem potrošniških svetov odlašajo, toda hitijo z ustanavljanjem monopolističnih podjetij. Potrošniški svetji ne bodo imeli nikakršnega smisla in nobenega vpliva če jih bomo ustanovili pri centralah takih velikih podjetij. Ti morajo nujno biti pri prodajalni ali poslovalnici.

Namesto da bi se borba proti škodljivim pojavom v trgovini in za krepitev družbene kontrole razvijala tako, da bi še nadalje ostale samostojne prodajalne in da bi njihov odnos do podjetij uredili s pravili na temelju čim večje samostojnosti, pri njih pa organizirali potrošniške svete, smo priče ustanavljanja monopolističnih in birokratiziranih podjetij, ki bodo onemogočila ne samo potrošniške svete, temveč tudi razvoj trga. Najbolj čudna pa je pri tej »reorganizaciji« pasivnost državne uprave in njenih inšpekcij. Tej se ne zdi potrebno, da bi intervenirala proti takim pojavom ki nasprotujejo zakonu.

Dr. L. Gerškovič

Novosti iz znanosti in tehnike

Izkušnje iz naših rudnikov

Rudarski izvedenec H. G., ki je nedavno s skupino rudarskih strokovnjakov bival v naši državi v okviru tehnične pomoči, je na zadnjem posvetovanju z našimi strokovnjaki podal vrsto opažanj in koristnih nasvetov.

Na primer, v rudniku Banoviči bi lahko znatno povečali proizvodnjo in dosegli boljše izkoriščanje strojev in časa, če bi izvršili nekatere organizacijske spremembe. Tako velik rudnik bi moral predvsem imeti nekoga, ki bi odgovarjal samo za neposredno organizacijo proizvodnje. Njemu bi

bili podrejeni nadzorniki (poslovodje) v jamah, transportu in delavnici. Glavni nadzornik bi imel neposredno zvezo z direktorjem rudnika.

S tem bi, po mnenju tega strokovnjaka, rešili problem, ki obstaja v vseh naših rudnikih. Bistvo problema je v tem, da inženirji in vodstvo posvečajo največ pozornosti planiranju in pisarniškem delu, med tem ko zanemarijajo praktično organizacijo proizvodnje. Zato se pojavljajo na delovnih mestih problemi, ki odvzemajo rudniku čas in učinek.

Drugi glavni problem naših rudnikov je pomanjkanje dobro opremljenih strojnih delavnic, ki bi imele potrebno število organiziranih letočih ekip. Samo take ekipe bi lahko odstranile težave, ki nastanejo, če se kakšen stroj pokvari. Vodja ekipe bi moral imeti avtoriteto pri operaterjih na bagerjih, vrtalnih in drugih strojih. Vodja delavnice mora biti sposoben mojster — mehanik, ki bi imel glede na brezhibnost strojev podobno vlogo, kakor jo ima glavni nadzornik za praktična dela v rudniku.

Omenjeni strokovnjak je poudaril, da delavci v rudniku Kreka držijo rotacijske vrtalne stroje med delom v rokah. Za vrtanje z roko v globino enega metra je potrebno 12 do 15 minut, medtem ko bi z električnim vrtalnim strojem to delo opravili v petih do 20 sekundah.

V primeru, da ne bi mogli nabaviti električnih vrtalnih strojev, so predlagali nov način vrtanja, ki bi v vsaki rundi ob majhnem povečanju vrtanja dal 20 % več premoga. Po tem predlogu bi vrtanje globoko do 1 metra zapirale krog, ki bi imel v sredini dve vrtalnici, po 2 metra globoki. Ko bi napolnili globlje vrtnice, bi jih zamašili z zamaški, ki so dvakrat večji od normalnih. Ko bi zažigali vrtanine, bi morali najprej zažgati stenj globljih vrtnic.

Opazili so, da v rudniku Banoviči na dne v nem kopu ne uporabljajo vrtalnih strojev »Makariti«. S temi stroji lahko dosežejo v dveh do treh urah globino 20 metrov. Za to delo so potrebni posební površinski vrtalni stroji, ki so znatno hitrejši.

V rudniku Kosolac so opazili eksplozivne polnirve, ki so bile napravljene že julija, pa so se že strdile.

B. Kubovič

Vprašanja IN ODGOVORI!

Vprašanje: Zaposlen sem pri kmetijskih zadruzi kot prodajalec neprestano od leta 1947. Prejemam plačo 7.000 din na mesec. Ali imam po uredbi o povečanju plače, ki je bila objavljena letošnjega julija, pravico do povišanja za 500 dinarjev?

Odgovor: Delavci in uslužbenci, ki so zaposleni v zadrugah in zadrughih organizacijah, imajo pravico do povišanja plače po izrecni določbi 1. člena omenjene uredbe pod pogoji, ki jih določata 3. in 10. člen tj. da gre za stalno delovno razmerje rednega ali honorarnega uslužbenca (delavca), ki je zaposlen s polnim rednim delovnim časom.

Vprašanje: Uslužbenec naše zadruge je bil šest mesecev v preiskovalnem zaporu, potem pa obsojen. S prvim dnem prihodnjega meseca, ko je prišel v preiskovalni zapor, smo mu odpovedali službo, toda smo mu še naprej izplačevali tretjino plače. Ali je delovno razmerje prenehalo z dnem, ko je bil aretiran, ali z dnem, ko je bila izrečena obsodba in, ali mu še nadalje pripada tretjina plače?

Odgovor: V omenjenem primeru je prenehalo delovno razmerje neodvisno od dne, ko je uslužbenec nastopil preiskovalni zapor in od dne, ko je bila izrečena kazen. Če je zadruza dala svojevoljno je odpoved po 7. členu uredbe o nadomestilu delavcem in uslužbencem gospodarskih organizacij za časa izostankov z dela, delovno razmerje prenehalo, ko je potekel ustrežajoči odpovedni rok. S potekom odpovednega roka preneha uslužbencu (delavcu) tudi pravica do tretjine plače, ker od tega trenutka ni več v delovnem razmerju, pa tudi drugače ne pripada uslužbencu (delavcu) za časa prestajanja zaporne kazni ali strogega zapora nikakršna plača.

Vprašanje: Sindikalni svet je potrdil odpoved službe ženi, ki je bila v delovnem razmer-

ju. Na pritožbo je arbitražna to odpoved razveljavila. Ali je pri ponovni izdaji odpovedi isti ženi potrebno znova zahtevati soglasnost sindikata?

Odgovor: Dejstvo, da je za razveljavljeno odpoved že bilo izrečeno soglasje, nikakor ne more vplivati na obveznost podjetja, da znova zahteva soglasnost sindikata. Se več, ni

kakega protislovja ali nelogičnosti ne bi bilo v tem, da na primer sindikat odbije svojo soglasje na ponovno odpoved. To bo sindikat morda tudi storil, če so se spremenili pogoji življenja in dela te žene, ali pa če se je iz obrazložitve odločbe arbitraže prepričal, da ni bila v prvem primeru pravilno potrjena odpoved.

Ljudski odbori in družbeni plani za leto 1956

Izdelava okrajnih in občinskih družbenih planov za leto 1956 je težavno in občutljivo delo. Ker je vloga lokalnih samouprav spremenjena, bo treba za prihodnje leto izdelati petkrat več planov kakor letos in prejšnja leta, čeprav je število družbeno teritorialnih enot mnogo manjše kakor po prej. Prej so po pravilu imeli svoj plan tudi občine, ker je vprašanje ureditve odnosov med ljudskimi odbori in gospodarskimi organizacijami, skrb za družbeni standard, samostojnost v finansiranju in vrsta drugih ne samo gospodarskih funkcij prešlo na ljudske odbore občin. Že samo dejstvo, da je število planov, ki jih je treba sprejeti, mnogo večje kakor prejšnja leta, dokazuje, da bo njihova izdelava predstavljala težavno in obsežno delo.

Po drugi strani pa so za izdelavo družbenih planov za prihodnje leto posebno pomembne spremembe v gospodarskem sistemu in sklepi o bodoči ekonomski politiki, ki so bili sprejeti na posvetovanju pri tovarišu Titu. Dejansko je najvažnejša naloga okrajnih in občinskih zavodov oziroma birojev za plan ta, da pripravijo izdelavo družbenih planov, ki bodo na liniji teh sklepov in sprememb v gospodarskem sistemu. Razume se, da bodo

zvezni organi izdelali v ta namen ustrezna navodila, kljub temu pa je potrebno, da zavodi za plan spremljajo diskusijo in predloge o spremembah v gospodarskem sistemu, kakor tudi izdelavo načrta zveznega družbenega plana. V zvezi s temi nalogami se postavlja problem kako omogočiti njihovo izvajanje. Ker ni dovolj strokovnega osebja, niso mogli v vseh občinah organizirati službe gospodarskega planiranja. Za leto 1956 ni mogoče zagotoviti, da bi bilo težišče dela pri izdelavi plana v občini, zato morajo okrajni organi gospodarskega planiranja vzeti to na sebe. No, ne glede na to pa je treba pri določanju planov zagotoviti, da bodo družbeni plani okrajev reševali samo tiste gospodarske probleme, ki predstavljajo splošno korist za vso skupnost komun ali za teritorij okraja, medtem ko je treba vso ostalo problematiko reševati v planih občin.

Ker je zbiranje gospodarske dokumentacije za nova področja okrajev in pa rekonstrukcija njihovih družbenih planov večinoma že končana, morajo službe gospodarskega planiranja ljudskih odborov čim prej izdelati prognozo izpolnitve rekonstruiranih planov do konca leta, ker brez tega se ni mogoče lotiti izdelave načrta

planov za leto 1956. Za izdelavo načrta plana za leto 1956 in za njegovo dokumentacijo (elementi družbenega proizvodna, bilance sredstev in njihova razdelitev itd) je treba razen tega opraviti vrsto predhodnih analiz, brez katerih ni mogoče spoznati gospodarskega položaja okraja, pa zato tudi ne izdelati načrta plana. Pri tem mislimo na analizo začetih, toda nedokončanih objektov, analizo možnosti za preorientacijo proizvodnje v smeri široke potrošnje, analizo rekonstrukcij raznih objektov, obstoječih obveznosti posojil, garancij itd.

Vsi ti posli pomenijo neobhodne priprave za izdelavo družbenega plana okraja ali občine, pa morajo zato ljudski odbori poihfeti, da bi jih čimprej dokončali. Čeprav imajo okrajni zavodi za plan v analiziranju gospodarskih problemov svojega področja še vrsto drugih nalog kakor tudi za bodočo izdelavo perspektivnih programov, vendar je njihova osnovna naloga da opravijo omenjena pripravljalna dela za izdelavo načrta družbenega plana. Republiški zavodi za plan morajo pri opravljanju teh poslov nuditi okrajnim in občinskim organom gospodarskega planiranja veliko strokovno in inštruktorsko pomoč.

B. Kubovič